

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การประเมินผลโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรในเขตภาคเหนือ
ตอนล่างของประเทศไทย

ผู้เขียน นายสมเพชร พรหมเมืองดี

ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ล้ำปาง ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ไร่ไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ต่าย เชียงนี้ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร เพื่อศึกษาการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลด้านวิชาการเกษตรของกรมวิชาการเกษตรที่สนับสนุนการพัฒนางานวิจัย และ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มีจำนวน 147 ราย โดยแบ่งออกเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 118 ราย และเจ้าหน้าที่โครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร จำนวน 29 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามโดยสัมภาษณ์เกษตรกรและเจ้าหน้าที่โครงการใน 5 หมู่บ้านจากจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร จังหวัดตาก และจังหวัดสุโขทัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

ผลการประเมินโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่าประเด็นที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร การดำเนินงานแบบสหสาขาวิชา การยอมรับเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร ในด้านจำนวนเกษตรกรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมของโครงการตามหลักสูตร ส่วนประเด็นที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ได้แก่ การปฏิบัติตามแนะนำของเจ้าหน้าที่ การจัดระบบเครือข่ายข้อมูล

ข่าวสารด้านวิชาการที่สนับสนุนงานวิจัยและในประเด็นความเข้าใจ และความพึงพอใจในโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน

จากการศึกษาการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารด้านวิชาการที่สนับสนุนงานวิจัย ผลการประเมินจากการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ ในด้านความพร้อมและความเหมาะสมของเครื่องมืออุปกรณ์ อาคารสถานที่ และจำนวนเจ้าหน้าที่ แต่พบว่า ความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ และความชัดเจนด้านนโยบายและงบประมาณของกรมวิชาการเกษตรของหมู่บ้าน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลด้านวิชาการเกษตรที่สนับสนุนการพัฒนางานวิจัยยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์สารสนเทศ และอาคารสถานที่ เป็นเพราะว่าการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในปี 2542 เป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับของการจัดตั้งโครงการฯ จึงทำให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดบางศูนย์ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ เนื่องจากนโยบายและงบประมาณไม่ชัดเจนส่งผลกระทบต่อการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลด้านวิชาการเกษตร ให้เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลวิชาการที่จะเชื่อมโยงงานวิจัย สู่พื้นที่เป้าหมาย

ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน โครงการฯ พบว่า เจ้าหน้าที่โครงการฯ บางรายมีความสับสนในนโยบายและงบประมาณ มีสถานที่ทำงานห่างไกลกัน และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาพืชแตกต่างกัน ทำให้ขาดการบูรณาการในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายไม่สามารถรับเทคโนโลยีได้ทั้งหมด และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการทำบัญชีฟาร์ม

Independent Study Title Evaluation of Agricultural Technology Village Program in the Lower North of Thailand

Author Mr. Sompert Prommuangdee

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Dusdee	Nalampang	Chairperson
Assoc. Prof. Rampaipan	Apichatpongchai	Member
Assoc. Prof. Dr. Tay	Chiengchee	Member

Abstract

The purpose of this study were to evaluate the implementation of agricultural technical village program, to investigate the organization of networks relating technical agriculture of the Department of Agricultural Technology supporting research development and to identify problems and obstacles in implementing the program.

The samples of this study were 147 consisting of 118 farmers and 29 program staffs. Data collection was done by the use of questionnaires and interviewing both farmers and program staffs in 5 villages from Petchaboon, Pitsanuloke, Pichit, Tak and Sukhothai Province. Data analysis was done through Descriptive Statistics, e.g. frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviations and weight mean score.

Issues, which passed the evaluation criteria, were participation in Agricultural Technology Village Program, multi – disciplinary implementation, adoption of technology, number of farmers attending the training. Issues which did not passed the evaluation criteria were following the suggestion of program staffs and network management of technical information supporting research. Farmers' understanding and satisfaction of the program had passed all evaluation criteria.

As for the organization of technical information networks supporting research, it was found that it had not passed the criteria in terms of readiness and appropriateness of equipments, buildings, number of staff but knowledge and capability of staff, clearness of policy and budget had passed the criteria.

Therefore, the organization of technical information networks was not successful due to lack of the readiness of information technology, equipments and buildings. This may be due to the time of establishing Technology Transfer Center in 1999 was closed to the introduction of the program resulting in the inefficiency of the center. Besides, the unclearness of policy and budget affected the organization of technical information technology to support technical information into target areas.

As for problem and obstacles of the program, it was found that some program staffs were confused with the program policy and budget. The distance of offices and different agricultural subject specialization could affect the disintegration of program implementation. As a consequence, farmers in the target areas were unable to adopt all technologies and do farm accounting.